

CHET TILINI O'QITISHDA INNOVATSION PEDTEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING O'ZIGA XOS JIHATI

Xaydarova Inobat Suvonkulovna

Olmaliq Abu Ali ibni Sino nomidagi Jamoat Salomatligi texnikumi

Umumta'lim fanlar kafedrası

Kasbiy faoliyatda chet tili fani o'qituvchisi

Annotatsiya. Ushbu maqolada chet tillarini o'qitishda innovatsion texnologiyalarni o'rni, darslar davomida samarali metodlar qo'llash va ularning ta'lim sifatini oshirishdagi o'rni haqida so'z boradi.

Abstract. This article discusses the role of innovative technologies in foreign language teaching, the use of effective methods in the classroom and their role in improving the quality of education.

Keywords: Language, multimedia, foreign language, method, modern technology

Barchamizga ma'lumki, til o'zaro muomala, aloqa vositasi, tafakkur qurolidir. Dunyo xalqlari uchun o'z ona tili ularning bebaho qadriyati, millatning g'ururidir. Til millatning ongi va xotirasi, ruhiyati, ma'naviy va madaniy qiyofasi, milliy qadriyatlari, o'tmishi hamdir. Tilning millat, davlat, jamiyat taraqqiyotidagi o'rni juda muhim, o'ta zaruriy va dolzarb hisoblanadi.

Millat, davlat, jamiyat taraqqiy etib borarkan uning tilga bo'lgan mehri, e'tibori ham kuchaya boradi. Ijtimoiy hayotdagi taraqqiyot tildagi taraqqiyotni belgilab beradi.

Zamon taraqqiy etib borar ekan tillarga bo'lgan e'tibor ham kuchaya bordi. Nafaqat ona tilini, balki chet tillarini ham mukammal o'rganish zamon talabiga aylanib qoldi. Axborot texnologiyalari davrida chet tilini mukammal bilish yuqori kasbiy malakaning asosiy talablaridan biri bo'ldi. Xalqaro muloqot tillarini o'rganishga alohida e'tibor berilayotgani ham bejiz emas. O'zbekiston Respublikasi ta'lim tizimida chet tilini o'qitish, o'rgatish, ilmiy yondashuv asosida, davr talablariga to'la javob bera oladigan yangi axborot-kommunikatsiya va pedagogik texnologiyalar joriy etilishi asosida yangi sifat darajasiga ko'tarilib bormoqda.

O'sib kelayotgan yosh avlodni har tomonlama barkamol etib tarbiyalash, ularning zamonaviy bilim va kasb-hunarlarini puxta egallashi borasida barcha sharoit va imkoniyatlar yaratilgan. Ushbu islohotlar jarayonida xorijiy tillarni o'rgatishga ham alohida e'tibor qaratildi.

2012-yil 10-dekabrda qabul qilingan "Chet tillarini o'rganish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qaror bu borada muhim omil bo'lib

xizmat qildi. Ushbu hujjat ijrosini ta'minlash doirasida umumta'lim maktablari lingafon xonalarining moddiy-texnik bazasi mustahkamlandi. Bunday sinflarda o'quvchilarga zamonaviy texnologiyalar asosida saboq beriladi. Chet tili darslari ham 1-sinfdan boshlab multimediyadan foydalangan holda o'qitib kelinmoqda. Sinf xonalari videoproyektorlar, televizor, kompyuter, ko'rgazmali vositalar va o'yinchoqlar bilan ta'minlangan. Fanni o'quv videodasturlari, multfilmlar, shuningdek, rasmlar, qo'shiq va she'rlar yordamida o'yin tarzida o'rganish o'quv materialini yaxshi o'zlashtirishga yordam beradi. Buning natijasida bolalar so'zlashuv tilini tez o'zlashtirib, xorijiy tilda ijro etiladigan sahna tomoshalari orqali bilimni yanada mustahkamlashmoqda. Bugun o'quvchilarning deyarli barchasi qaysidir chet tilini u yoki bu darajada biladi. Birinchi sinf o'quvchilarining so'z boyligi qariyb 60 so'z va iborani tashkil qiladi. Chet tili o'qituvchilarining malakasini oshirish maqsadida maktablarda o'tkazilayotgan seminarlar, ochiq darslar va ularning muhokamasi eng ilg'or pedagogik tajribalarni ommalashtirish imkonini bermoqda.

Davrimizning o'ziga xos xususiyatlaridan biri axborot kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi bilan uning imkoniyatlaridan foydalanib, ta'lim jarayoniga yangicha yondashish va uni tashkil etishga alohida e'tibor qaratilmoqda. XXI asr yuksak texnologiyalar asri bo'lib, zamonaviy yoshlar nafaqat davr ruhiga monand, balki elektron olamdagi taraqqiyotga muvofiq qadam tashlamoqdalar. Shu boisdan ham, yosh avlodga ta'lim berish jarayoniga boshqacha yondashish talab etmoqda. Darslarda o'qituvchining ham o'rni o'zgarib bormoqda¹¹. O'qituvchi endilikda asosan yo'naltiruvchi vazifasini o'tamoqda. Zamon bilan hamnafas qadam tashlashni maqsad qilgan o'qituvchilar darsning har qanday qismini AKT orqali jonlantirishga tayyor bo'lishlarini davr talab etmoqda.

Umumiy o'rta talim maktablarining birinchi sinflaridan chet tillari avval o'yin tarzida keyinchalik asosiy ta'lim fani sifatida AKT vositalaridan foydalangan holda o'qitish belgilab berilgan. Jahon maydonida yurt sha'nini munosib himoya qilish uchun yoshlarimiz, avvvalo, o'zining xorijiy tengdoshlari bilan raqobatlasha olishi lozim. Bugun esa raqobat chet tillarida olib borilmoqda. Darhaqiqat, ta'lim sifatini, samaradorligini oshirish, o'quvchilarni qiziqtiradigan o'yin shaklidagi darslarni maqsadli tashkil etishda zamonaviy pedagogik texnologiyalar hamda axborot-kommunikatsiya vositalarining roli juda katta. Ularni qo'llash imkoniyatlari kundan kunga kengayib, texnik vositalar o'quv jarayonining ajralmas qismiga aylanib bormoqda. Yoshlarga chet tilini kompyuter orqali o'rgatish uchun birinchi navbatda o'qituvchining o'zi kompyuter texnologiyalaridan professional darajada foydalana oladigan bo'lmo'g'i kerak. Bu darajadagi foydalanishga nafaqat kompyuterning mavjud imkoniyatlaridan to'liq foydalana olish, balki u asosida yangi o'quv dasturlarini tashkil eta olish ham kiradi. Bunday darajadagi pedagog bo'lish uchun har bir chet tili o'qituvchisi zamonaviy texnologiyalar sohasi bo'yicha o'z ustida ko'proq ishlashi

kerak. Chet tilini kompyuter orqali o'rgatishning an'anaviy o'rgatish usullariga nisbatan bir necha ustunlik jihatlari bor. Birinchi navbatda kompyuter asosida chet tilini o'rganayotgan o'quvchida tilning to'rt ko'nikmasini ya'ni o'qish, tinglab tushunish, yozish hamda gapirish kabi ko'nikmalarini sinovdan o'tkazish imkoni bo'ladi. Bugungi kunda rivojlangan dasturlar yordamida buning imkoni mavjud. Faqatgina bu usuldagi ta'limga o'quvchini to'g'ri yo'naltira olish kerak. Bundan tashqari kompyuter yordamida chet tillarini o'qitishda o'rgatilayotgan har bir qoida, har bir so'z, har bir tushuncha birligi o'quvchining xotirasida yaxshiroq saqlanishi isbotlangan. Darhaqiqat, kompyuterning boy grafik imkoniyatlari, ya'ni ma'lumotlarni ovozli, matnli va video tasvirli ko'rinishda yetkazib bera olishi kompyuter orqali chet tillarini o'qitishni eng samarali usullardan biriga aylandi.

Chet tillarini o'rganishda zamonaviy texnologiyalarni qo'llashdan asosiy maqsad fanni oson o'zlashtirishga ko'maklashish hisoblanadi. Bunda ma'lum bir manbani eshitib tushunish, uni nutqda ifodalash, o'qib tushunish hamda yozma tarzda ifodalash muhimdir. Zamonaviy texnologiyalarda pedagogik jarayon, o'qitishning shaxsga yo'naltirilgan texnologiyalar asosida amalga oshirilishi muhim omil sanaladi. Bu usul ishni samaradorligini yaxshilashga yordam beradi. O'qituvchilar bo'sh va ijodiy vaqtini o'zini rivojlantirishga sarflashi mumkin¹².

„Sun'iy aql va tillarni o'rganish“ maqolasida B.Skinner tilni osonlik bilan o'rganishda kompyuterning roli muhimligini ko'rsatadi. Kompyuter bilan ishlash o'z ustida ishlash uchun qulaydir. Zamonaviy texnologiyalar yordamida tilni o'rganishda, talabalar ma'lumotlarga munosabat bildirishni o'rganadilar va ma'lumotlarni sust ya'ni noaniq joylarini tahlil qila oladilar. Texnologiya faqatgina zamonaviy ta'lim uchungina xos emas, balki u kelajakning zamonaviy va yangi ta'limini amalga oshiruvchi o'rtadagi manbadir¹³.

Zamonaviy texnologiyalardan biri bu xalqaro qora doskadir. Bu doska xotira va isbot kabi ikki tushunchani bog'laydi. Qora doska virtual ekran va o'qitish o'rganish uchun imkon beradigan sxemalardan tuzilgan. Internet chet tillari o'qituvchilari uchun kerakli resurs manbasidir. U barcha turdagi tasdiqlangan hujjatlarning katta miqdorini o'zida jamlaydi¹⁴.

Bugungi kundagi zamonaviy yondashuvlarning eng keng tarqalgan usuli asosan darsda multimedialardan foydalanishdir. Chet tillari o'qituvchilarining multimediali ishlari haqiqiy virtual maydonda uzoq vaqt qolishiga to'g'ri keladi, muloqot jarayonini o'rganishni yengillashtiradi, bunda multimediali manba qiziqarli bo'lsa uni o'rganish ham oson bo'ladi.

Multimediali vositalarning foydaliligi shundaki, biror tilni o'rganishda jonli o'yinlarni ko'rib ya'ni rasmlarni ko'rib, tovushlarni eshitib, jonli o'yinlarning faolligini kuzatish mumkin. Multimediali yondashuvlarda asosan bitta insonni baholash oson, chunki multimediali yondashuvlarda o'yinlar orqali o'rganishga ruxsat beriladi.

Binobarin o'qituvchi har bir o'quvchisiga pedagogik yondashadi. Turli faoliyatlar orqali mavzuni ochib berishga harakat qiladi¹⁵.

Doskalar ya'ni interaktiv doskalar Marti tomonidan fanga kiritilgan. Interaktiv doskalar turli tipdagi grammatik mashqlarni, mantiqiy iboralarni ifodalashda dastlab ishlatilgan. Bugungi kunda ularni "sun'iy aql" deb ham yuritiladi. Sun'iy aql programmasi turli maqsadlarda foydalanish uchun mo'ljallangan. Bunday zamonaviy texnologiyalar tufayli chet tilini o'rganish bugungi kunda ancha qulaydir.

Xulosa

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, axborot texnologiyalari taraqqiy etgan davrda yashayotgan ekanmiz, ushbu qulayliklardan oqilona foydalangan holda chet tillarini barcha uchun tushunarli tarzda yanada mukammal o'rgatish lozim. Demak texnologiyalarni joriy qilish, o'qitish uslublarini davr talablariga javob berishini ta'minlash pedagog-olimlarning kechiktirib bo'lmas asosiy vazifalaridir. Mutaxassislar tayyorlash, ularning malakasini oshirish ham dolzarb hisoblanadi. Davlatimizning jahon mamlakatlari bilan olib borayotgan iqtisodiy, siyosiy, madaniy va ma'rifiy aloqalari kuchayib borayotgan bir paytda yoshlarimizning xorijiy mamlakatlar hayoti, madaniyati, urf-odatlarini, tiliga bo'lgan qiziqishlari ortib bormoqda. Bu aloqalarning rivojida chet tillarining o'rni beqiyosdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Xodjayev M., Qaxxarova M. Chet tili o'qitish metodikasi. – T.: Fan va texnologiya, 2013.
2. Dr.J. Strike "L'apprentissage du français langue étrangère facilité par la technologie", 2002. – 40, 42 p.
3. Catroux M. Perspective co-actionnelle et TICE: quelles convergences pour l'enseignement de langue de spécialité? – Paris: JEEA, 2006. – 14 p.
4. Abry D. La vidéo en classe de FLE: vers un développement de la compétence communicative// Dissertation de master. – Paris: Université Stendhal de Grenoble, 2009. – 103 p.
5. <http://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/vidéo/81881>
6. <http://le-dictionnaire.com/definition.php?mot=internet>